

вузов. Описанні результати аналізу і зроблені відповідні висновки.

Ключевые слова: центри кар'єри, сайт вуза, контент-аналіз, Інтернет-ресурси.

Samovilova N. Content Analysis of the Career Centers of Leading Ukrainian Universities

In Ukraine, according to official statistics, the registered labor market conditions during the 2014-2015 yy. and in January 2016 y. is characterized by significant excess of labor supply over its demand, so the problem of employment of graduates now is very serious. Studies show that the level of training graduates do not always correspond to the ever-growing needs of the market. To help solve this problem may be the career centers. The article deals with the concept of "career center" describes the basic tasks and functions that can perform these structural units. Submitted rating of Ukrainian universities in technical specialties. The criteria and characteristics of indicators on which conducted content analysis of career centers at sites representative of leading Ukrainian universities. Description of the analysis and draw appropriate conclusions.

Key words: career centers, the university's website, content analysis, Internet resources.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.018-057.87

І. В. Царьова

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК СКЛАДНИК ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ

Тенденції розвитку світової спільноти, формування сучасного інформаційного суспільства, інтеграція України в європейський освітній простір, підвищення ролі комунікації в перетворювальних процесах усіх галузей суспільного розвитку спонукають до активізації процесу формування комунікативної культури майбутніх поліцейських, незалежно від їх професійного спрямування. Практика переконливо свідчить, що лише висока освіченість і загальний культурний розвиток особистості фахівця здатні забезпечити його конкурентоспроможність на сучасному ринку праці, успішність розв'язання професійних проблем, ефективність міжособистісної взаємодії та майстерність професійного

спілкування й партнерства з іншими. Цікавим є те, що основним фактором, що забезпечує прогресивний розвиток поліції в європейських країнах є освітній і культурний рівень поліцейських, а поліцейська освіта розглядається як могутній резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності [2, с. 38].

Одним із пріоритетних складників професійної підготовки є комунікативна компетентність майбутнього поліцейського. Особливої актуальності ця проблема набуває для здобувачів вищих навчальних закладів МВС України, оскільки помилковою є думка про другорядність комунікативної компетентності в системі професійної підготовки майбутніх правоохоронців та ігнорування її формування, у результаті чого курсанти (студенти) нездатні самостійно створювати і продуктивно розв'язувати комунікативні ситуації, що передбачають активну соціальну взаємодію, не володіють уміннями й навичками соціального мислення, соціальної фасилітативності, рефлексії, роботи в команді тощо.

В умовах розвитку демократичного суспільства в Україні першочерговим завданням працівників поліції є вміння ефективно спілкуватися та отримувати достовірну інформацію. Адже саме завдяки комунікативним умінням, а не застосуванню насильства і фізичної сили поліцейський повинен виконувати свої функції.

Різні аспекти проблеми формування компетентності досліджували А. Добрович, Л. Петровська, Л. Пуховська, С. Сисоєва, О. Юрчук та інші. Деякі питання професійної компетентності працівників підрозділів поліції розглядали О. Єлісеєв, Н. Кулик, В. Тюріна.

Мета статті – аналіз засад формування комунікативної компетентності майбутніх поліцейських у вищих навчальних закладах МВС України.

Термін «комунікативна компетентність» розглядається дослідниками як готовність особистості до здійснення комунікативної діяльності (Ю. Азаров, М. Коць, Н. Кузьміна, Д. Узнадзе та ін.); як здатність установлювати, підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, що ґрунтується на певній сукупності знань, умінь і навичок, які забезпечують ефективне спілкування та передбачають вміння змінювати його глибину і коло, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню (Г. Васильєв, В. Кан-Калік, Ю. Жуков, Я. Коломінський, Л. Петровська); як відповідне прагматичне використання соціальних знань і навичок у спілкуванні (Г. Васильєв, О. Леонтєв); як комплекс здібностей особистості (В. Гаркуша, М. Заброцький, К. Платонов та ін.); як комплекс особистісних якостей (Г. Айзенк, П. Горностай, В. Злівков, Р. Кеттел, М. Молоканов, Г. Олпорт та ін.); як один із чинників досягнення особистістю вершин професіоналізму (А. Деркач, Н. Кузьміна, С. Максименко, Л. Орбан-Лембрик та ін.).

Комунікація в педагогіці зводиться здебільшого до технологічного, інформаційного, мовленнєвого аспекту означення спілкування як суто технологічного засобу передачі інформації. З іншого боку, вона сприймається як щось таке, що не може бути визначальним у

педагогічному процесі, як матерія, яка є нейтральною відносно сутності, змісту, цінностей педагогіки. Звідси й виникає потреба в дослідженні та введенні в науковий обіг понять із детальним тлумаченням їх методологічних та науково-педагогічних базисів. Одним із таких понять, яке нині зайняло чільне місце, є комунікативна компетентність майбутнього правоохоронця як інтегральне поняття, яке здатне поєднувати в собі лінгвістичний, психологічний та педагогічний смисл.

Поняття компетентності органічно зв'язано з дефініцією «компетенція». По суті, компетентність – це сукупність компетенцій, її ядро, серцевина. Відзначимо, що в різних тлумачних словниках поняття «компетентний», хоча і дещо відрізняються за своїм змістом, але включають два загальних аспекти: 1) певні знання людини у певній галузі, яка з чим-небудь добре обізнана, тямуща; 2) певні повноваження, повноправність. Компетентний характеризується як: 1) той, хто має достатні знання в певній галузі, який з чим-небудь добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікації; 2) який має певні повноваження, повноправний, повновладний [6, с. 40].

Зазначимо, що поняття «комунікативна компетенція» і «комунікативна компетентність» співвідносимо як: 1) загальне і конкретне; 2) потенційне і актуальне; 3) когнітивне (знання змісту комунікативної компетенції) і особистісне (володіння курсантом (студентом) цією компетентністю, що передбачає також особистісне ставлення до неї й до предмета професійної діяльності); 4) задане (наперед визначений зміст комунікативної компетенції) і опановане (досвід успішної професійної діяльності). З огляду на це комунікативною компетенцією називаємо відповідні знання, уміння й навички, а також ставлення, які можна застосувати в професійній та інших видах діяльності, а комунікативною компетентністю – досвід успішного здійснення професійної діяльності з реалізації визначеної компетенції.

Важливим складником у процесі формування комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців є формування культури мовлення, тобто знання норм мови, уміння правильно вживати різні мовленнєві форми, що сприяє засвоєнню отриманої інформації, виховує мовленнєву грамотність, дисциплінує їхнє мислення. Зауважимо, що ці вміння в науковій літературі трактують як «уміння застосовувати прийом відповідного наукового методу пізнання в умовах розв'язання навчальної проблеми, у процесі виконання навчально-дослідницького завдання [1, с. 107]; як «складне психічне утворення (синтез дій інтелектуальних, практичних, самоорганізації та самоконтролю, засвоєних і закріплених у способах діяльності), яке лежить в основі готовності до пізнавального пошуку і виникає в результаті управління навчально-дослідницькою діяльністю» [3, с. 29].

Професія правоохоронця належить до групи спеціальностей на рівні «людина-людина», що визначаються підвищеною мовленнєвою відповідальністю, де слово – це дієвий інструмент, від опанування якого

залежить не лише кінцевий результат роботи, але й доля окремих громадян, а іноді – і всього суспільства. Зважаючи на те, що у вишах МВС України процес навчання відбувається за кредитно-модульною технологією навчання, оцінювання знань, умінь і навичок курсантів (студентів) із навчальних дисциплін здійснюється на основі результатів поточного, модульного і підсумкового контролю знань. Їх об'єктами є засвоєні знання з мовних дисциплін, опанування яких передбачено навчальним планом спеціальності («Українська мова професійного спрямування», «Культура професійного мовлення», «Культура слова», «Юридичне документознавство» тощо), сформовані вміння й навички майбутніх правоохоронців, систематичність та активність їхньої роботи під час аудиторних занять (лекції, практичні, семінарські заняття та ін.); рівень засвоєння навчального матеріалу, пропонованого для самостійного та індивідуального опрацювання; виконання контрольних модульних робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань; виконання завдань підсумкового контролю.

Ефективність формування в майбутніх правоохоронців ВНЗ МВС України комунікативної компетентності залежить від низки психолого-педагогічних умов. О. Ушаков до таких умов зараховує: гуманізацію педагогічного процесу (активну позицію курсанта (студента) в навчальній діяльності, суб'єкт-суб'єктні взаємини); створення розвивального середовища (самостійна навчально-дослідницька діяльність, реалізація індивідуальних інтересів); поетапний розвиток в курсантів (студентів) комунікативної компетентності (формування внутрішньої мотивації, виконавчі дії, оцінювання досягнень, корекційні дії) [7, с. 112]. Дещо інші чинники, що впливають на успішне формування комунікативної компетентності, виокремлює Л. Репета: перманентний характер; наявність досвіду реалізації цієї компетентності під час розв'язання різнотипних завдань, не обов'язково пов'язаних із засвоєнням навчального матеріалу; бажання не лише самостійно працювати з обраної теми дослідження, а й активно брати участь у спеціально організованих дослідницьких проектах; наявність необхідних і достатніх предметних знань для пізнання нового [4].

Негативними чинниками, що ускладнюють процес формування в майбутніх правоохоронців комунікативної компетентності, вважаємо: 1) боязнь висловлювати власну думку; 2) свідоме чи підсвідоме стримування нетрадиційних (незвичних) підходів до розв'язання мовних проблем; 3) стереотипність думок, звичка виконувати типові завдання стандартним способом; 4) нездатність переходити від одного погляду до іншого, змінювати пізнавальну перспективу.

На початкових етапах становлення майбутнього поліцейського розвиток комунікативної компетентності проходить шлях від рівня *інтуїтивного освоєння* суб'єктом діяльності тієї чи тієї здатності – комунікативно-мовленнєвої, соціально-перцептивної чи інтерактивної – до рівня *свідомого її опанування*. Тим часом, на етапах професійної

зрілості, у тому числі професійної майстерності, обрання для реалізації в ході міжособистісної взаємодії та розвитку цих здатностей має зазвичай *усвідомлений характер*. Це пов'язано, по-перше, з потребою розв'язання конкретних фахових завдань; по-друге, з психологічним розвитком особистості, соціальною необхідністю її комунікативного та морального самовдосконалення.

Ми погоджуємось із твердженням більшості науковців про те, що поняття «професійно-комунікативна компетентність» у порівнянні із «комунікативною компетентністю» є вужчим, оскільки критерії професійної діяльності майбутнього поліцейського зумовлюють наявність в адресанта мовлення ряду комунікативних умінь, що можуть бути характерні та обов'язкові тільки для цього виду діяльності [5, с. 39].

Отже, на основі аналізу низки поглядів та підходів щодо визначення сутності поняття «комунікативна компетентність майбутнього поліцейського», його змістового наповнення, основних ознак та застосування, ми розуміємо комунікативну компетентність майбутнього поліцейського як складне інтегративне особистісне утворення, що являє собою сукупність достатньо сформованих професійних знань, комунікативних умінь і навичок, емоційно-ціннісних орієнтацій поліцейського, які забезпечують ефективність його комунікативної взаємодії з членами соціуму.

Таким чином, комунікативна компетентність є важливою складовою професійної підготовки майбутнього поліцейського – основою його професіоналізму. Як інтегральне особистісне утворення, вона забезпечує успіх поліцейського у виконанні ним професійно-комунікативної діяльності, здатність до неперервної комунікативної освіти, збагачення особистого комунікативного досвіду.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці структури комунікативної компетентності майбутніх поліцейських.

Список використаної літератури

1. **Андреев В. И.** Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности [Текст]: метод. пособие / Валентин Иванович Андреев. – М.: Высш. шк., 1981. – 240 с.
2. **Ізбаш К. С.** Зарубіжний досвід підготовки кадрів поліції в європейських країнах / К. С. Ізбаш // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 1. – С. 36–39;
3. **Недодатко Н. Г.** Формування навчально-дослідницьких умінь старшокласників [Текст]: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Наталя Григорівна Недодатко. – Кривий Ріг, 2000. – 212 с.;
4. **Репета Л. М.** Процесс формирования исследовательской компетенции и его особенности [Текст] / Лариса Михайловна Репета // Теория и практика общественного развития. – Краснодар: Издательский дом «ХОРС», 2012. – № 1. – С. 124–126;
5. **Симоненко Т.** Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Т. Симоненко // Українська мова і література

в школі. – 2006. – № 6. – С. 39–41. 6. **Словник** української мови: В 11 т. – К., 1970 – 1980. – Т.4. – К.1973. – С. 40. 7. **Ушаков Д. В.** Интеллект и исследовательское поведение [Текст] / Дмитрий Викторович Ушаков // Исследовательская деятельность учащихся: научно-метод. сборник в двух томах; под ред. А. С. Обухова. – М.: Общероссийское общественное движение творческих педагогов «Исследователь», 2007. – Т. 1: Теория и методика. – С. 112–128.

Царьова І. В. Комуникативна компетентність майбутніх поліцейських як складник інтегративного підходу навчання

У статті розкрито особливості формування комуникативної компетентності майбутніх поліцейських у вищих навчальних закладах МВС України. Наголошено, що ефективність формування в майбутніх правоохоронців ВНЗ МВС України комуникативної компетентності залежить від низки психолого-педагогічних умов. Зазначено, що поняття «професійно-комуникативна компетентність» у порівнянні із «комуникативною компетентністю» є вужчим, оскільки критерії професійної діяльності майбутнього поліцейського зумовлюють наявність в адресанта мовлення ряду комуникативних умінь. Акцентовано увагу на те, що комуникативна компетентність майбутнього поліцейського є інтегральним поняттям, яке здатне поєднувати в собі лінгвістичний, психологічний та педагогічний смисл. Підкреслено, що комуникативна компетентність як інтегральне особистісне утворення, забезпечує успіх поліцейського у виконанні ним професійно-комуникативної діяльності.

Ключові слова: комунікація, компетентність, комуникативна компетентність, професійно-комуникативна компетентність, інтегративний підхід.

Царёва И. В. Коммуникативная компетентность будущих полицейских как составляющая интегративного подхода обучения

В статье раскрыты особенности формирования коммуникативной компетентности будущих полицейских высших учебных заведений МВД Украины. Отмечено, что эффективность формирования у будущих правоохранителей коммуникативной компетентности зависит от ряда психолого-педагогических условий. Указано, что понятие «профессионально-коммуникативная компетентность» по сравнению с «коммуникативной компетентностью» является более узким, поскольку критерии профессиональной деятельности будущего полицейского обуславливают наличие в адресанта речи ряда коммуникативных умений. Акцентируется внимание на том, что коммуникативная компетентность будущего полицейского является интегральным понятием, которое способно сочетать в себе лингвистический, психологический и педагогический смыслы. Подчеркнуто, что коммуникативная компетентность как интегральное личностное

формирование, обеспечивает успех полицейского в исполнении им профессионально-коммуникативной деятельности.

Ключевые слова: коммуникация, компетентность, коммуникативная компетентность, профессионально-коммуникативная компетентность, интегративный подход.

Tsareva I. Communicative Competence of Future Police Officers as Part of an Integrative Approach of Learning

The article reveals peculiarities of formation of the communicative competence of the future officers of higher educational institutions of MIA of Ukraine. The formation of professional competence is a process that continues throughout a professional activity and, in fact, begins long before. It is therefore necessary to address the question of formation of professional competence and its components in the course of vocational training in the conditions of high school. It is noted that the effectiveness of formation at the future of law enforcement officers communicative competence depends on a number of psychological and pedagogical conditions. It is indicated that the concept of «professional-communicative competence» in comparison with «communicative competence» is narrower, since the criteria of professional work of the police are responsible for the future presence of the sender of a number of speech communication skills. Personal, in which a person should possess such personal qualities as responsibility, organization, and commitment. The attention to the fact that the communicative competence of the future of the police is an integral concept that is able to combine linguistic, psychological and pedagogical meanings. It was emphasized that communicative competence as an integral personal formation, ensures the success of the police in the performance of their professional and communicative activity.

Key words: communication, competence, communicative competence, professional-communicative competence, integrative approach.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 378

Н. В. Чіжова

**РОЛЬ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОЇ
МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВУЗІВ**

Зміни в сучасному українському суспільстві, які відбуваються на всіх рівнях ведуть за собою і переоцінку освітніх орієнтирів. Якщо